

Appel à la création d'un Réseau Européen pour une Santé Mentale émancipatrice, démocratique et solidaire.

La lutte de résistance du peuple grec contre les politiques néolibérales, de destruction des services publics de santé et de protection sociale, de mise aux enchères des biens communs, politiques imposées par la Commission européenne, la BCE et le FMI, à l'aide du levier d'une dette illégale, illégitime et odieuse, a ouvert la voie à l'émergence de radicalités politiques émancipatrices et à la mise en place de structures d'auto-organisation de la population et des travailleurs.

Parmi celles-ci, les dispensaires et les pharmacies sociaux autogérés en sont aujourd'hui la forme la mieux organisée, jouissant d'une visibilité et d'une reconnaissance importante au sein de la société grecque et au-delà.

Le mouvement de réappropriation citoyenne des biens communs peut se développer plus spécifiquement au niveau des dispositifs de santé mentale qui, soumis en Grèce à des restrictions massives de moyens, sont empêchés d'accomplir leur fonction, à savoir d'accueillir la souffrance psychique et d'accompagner les patients à travers des projets individuels, respectueux de leur subjectivité. Sont conséquences de la destruction des moyens pour la Santé : le déni de la finalité humaine des soins, la détérioration de leurs contenus et des pratiques. Aujourd'hui, une part nombreuse et croissante de la population grecque souffre psychiquement des conséquences d'un remaniement brutal des rapports sociaux, engendré par la crise et les remèdes toxiques néolibéraux.

Soumis à l'impact d'analogues choix néolibéraux et à de mesures d'austérité, même si de moindre intensité qu'en Grèce, confrontés également aux dénis de démocratie à plusieurs niveaux, les populations et les travailleurs de toute l'Europe, notamment ceux de la Santé Mentale, doivent s'inspirer des mouvements de réappropriation des biens communs, dans la perspective d'un changement radical des rapports sociaux et de l'organisation du travail et du soin.

Cette perspective passe par la solidarité avec le peuple grec, exprimée par la création et l'animation de larges collectifs citoyens, par la lutte des peuples européens contre les politiques d'austérité généralisée et spécifiées dans chaque pays, par la dénonciation de la tyrannie des dettes illégitimes à tous les niveaux d'organisation sociale.

Dans le contexte européen actuel, la Santé Mentale, bien qu'issue des aspirations d'émancipation de l'humain de la souffrance et l'aliénation – promise par la science positive – et de la promotion des droits fondamentaux pour toutes et tous, risque de se transformer en outil de régulation *a minima* des effets d'une violence économique et sociale-

La Grèce, s'inspirant du secteur psychiatrique à la française notamment, a initié des réformes en Santé Mentale, dont les ambitions ont été la relégation au passé de l'enfermement et du modèle asilaire, réaliser le rapprochement des soins à la population. Ces réformes ont été arrêtées à mi-chemin par la tourmente austéritaire, dont les fauteurs, sous prétexte de modernisation mais en motivés réalité uniquement par la question budgétaire, procèdent à la fermeture brutale des hôpitaux psychiatriques, sans aucune réelle alternative, soucieuse de la continuité des projets de soins, ni même de la survie sociale voire physique des patients. Au-delà des traits caricaturaux de précipitation, d'incurie sociale et de déni des droits, qui marquent le « projet » grec, on peut reconnaître dans les discours qui le portent, des analogies avec ce qui est entrepris dans d'autres pays européens, notamment en France.

L'expérience du mouvement des dispensaires et pharmacies sociaux autogérés grecs démontre qu'un autre accueil pour les patients est possible dans des espaces publics indépendants à la fois des

administrations étatiques et de l'économie de marché. Cette expérience, créatrice d'une hospitalité nouvelle, rejoint les pratiques alternatives de désinstitutionalisation et de désaliénation, et les combats que nous avons portés, pendant les dernières décennies, pour la conquête de droits nouveaux humains, dans une perspective d'émancipation élargie.

Le contexte européen actuel, dont la Grèce occupe aujourd'hui l'épicentre, est l'opportunité pour constituer un Réseau de solidarité et de luttes fondés sur les utopies concrètes d'émancipation comme perspective de Résistance. Un tel Réseau serait celui d'échanges réciproques de pratiques et de contenus qui, conjointement à un soutien concret à nos amis grecs, conduiraient à l'élaboration d'un projet pour le développement et la diffusion de pratiques démocratiques et émancipatrices en Santé Mentale, dans le souci de sa continuité dialectique.

C'est dans cette perspective que nous appelons à une rencontre internationale à Athènes au printemps prochain.

Κάλεσμα για την δημιουργία ενός ευρωπαϊκού Δικτύου για μια χειραφετητική Ψυχική Υγεία, δημοκρατική και αλληλέγγυη

Η πάλη αντίστασης του ελληνικού λαού ενάντια στις νεοφιλελεύθερες πολιτικές καταστροφής των δημόσιων υπηρεσιών υγείας και πρόνοιας και ξεπουλήματος των κοινών αγαθών, πολιτικές που επιβλήθηκαν από την ευρωπαϊκή Επιτροπή, την ΕΚΤ και το ΔΝΤ, με μοχλό ένα παράνομο, αθέμιτο και απεχθές χρέος, άνοιξε τον δρόμο για την ανάδειξη χειραφετητικών πολιτικών ριζοσπαστικοποιήσεων και για την συγκρότηση δομών αυτο-οργάνωσης του πληθυσμού και των εργαζόμενων.

Από αυτές τις δομές, τα αυτοδιαχειριζόμενα κοινωνικά ιατρεία και φαρμακεία είναι σήμερα η πιο οργανωμένη μορφή και χαίρουν σημαντικής αναγνωρισιμότητας μέσα στην ελληνική κοινωνία και πέρα από αυτήν.

Το κίνημα ανάκτησης των κοινών αγαθών από τους πολίτες μπορεί να αναπτυχθεί πιο εξειδικευμένα στο επίπεδο των υπηρεσιών ψυχικής υγείας οι οποίες, με την επιβολή μαζικών περιορισμών στα μέσα δράσης των, εμποδίζονται να εκπληρώνουν το έργο τους, δηλαδή να υποδέχονται την ψυχική οδύνη και να συνοδεύουν τους ασθενείς με εξατομικευμένα σχέδια φροντίδας που σέβονται την υποκειμενικότητά τους. Συνέπειες της καταστροφής των μέσων δράσης για την Υγεία είναι η άρνηση της ανθρώπινης τελικής σκοπιμότητας των φροντίδων υγείας, η υποβάθμιση του περιεχομένου τους και των πρακτικών. Σήμερα ένα σημαντικό και αυξανόμενο κομμάτι του πληθυσμού υποφέρει ψυχικά από τις συνέπειες από τις συνέπειες μιας βίαιης αναδόμησης των κοινωνικών σχέσεων, που προκάλεσαν η κρίση και οι τοξικές νεοφιλελεύθερες παρεμβάσεις.

Οι πληθυσμοί και οι εργαζόμενοι όλης της Ευρώπης, ειδικότερα οι εργαζόμενοι στην Ψυχική Υγεία, επειδή υφίστανται τις επιπτώσεις ανάλογων νεοφιλελεύθερων επιλογών και μέτρων λιτότητας, αν και μικρότερης έντασης απ'ότι στην Ελλάδα, και επίσης επειδή αντιμετωπίζουν σε πολλά επίπεδα την άρνηση δημοκρατίας, πρέπει να εμπνευσθούν από τα κινήματα επανάκτησης των κοινών αγαθών, με την προοπτική ριζικής αλλαγής των κοινωνικών σχέσεων και της οργάνωσης της εργασίας και της φροντίδας Υγείας.

Αυτή η προοπτική προβάλλεται μέσα από την αλληλεγγύη με τον ελληνικό λαό, που εκφράζεται από την δημιουργία και κινητοποίηση πλατειών ομάδων πολιτών για συλλογική δράση, από την πάλη των

ευρωπαϊκών λαών ενάντια στις πολιτικές γενικευμένης λιτότητας καθώς εξειδικεύονται σε κάθε χώρα, από την καταγγελία της τυρανίας των αθέμιτων χρεών σε κάθε επίπεδο κοινωνικής οργάνωσης.

Στο πλαίσιο της σημερινής ευρωπαϊκής πραγματικότητας, οι πρακτικές Ψυχικής Υγείας, ακόμη και αν η γέννηση τους στηρίχθηκε στις προσδοκίες χειραφέτησης του ανθρώπου από τα βάσανα και την αλλοτρίωση – που είχε υποσχεθεί η θετική επιστήμη – και στην προώθηση των θεμελιωδών δικαιωμάτων για όλες και όλους, κινδυνεύουν να μετατραπούν σε εργαλείο ελάχιστης κανονικοποίησης των επιπτώσεων της ασκούμενης οικονομικής και κοινωνικής βίας.

Η Ελλάδα, εμπνεόμενη από τις αρχές λειτουργίας του ψυχιατρικού τομέα και ειδικότερα από την γαλλική του εκδοχή, ξεκίνησε μεταρρυθμίσεις στην Ψυχική Υγεία, που φιλοδοξούσαν να στείλουν στο παρελθόν τον εγκλεισμό και το ασυλικό πρότυπο, να φέρουν κοντά στον πληθυσμό τις φροντίδες Ψυχικής Υγείας. Αυτές οι μεταρρυθμίσεις σταμάτησαν στην μέση εξαιτίας της θύελλας λιτότητας, της οποίας οι αυτουργοί, με πρόσχημα τον εκσυγχρονισμό, όμως με μοναδικό πραγματικό κίνητρο το δημοσιονομικό ζήτημα, προχωρούν στο βίαιο κλείσιμο των ψυχιατρικών νοσοκομείων, χωρίς καμιά πραγματική εναλλακτική πρόταση λύσης, που να νοιάζεται για την συνέχεια των προγραμμάτων φροντίδας, ούτε ακόμη για την κοινωνική ή και την φυσική επιβίωση των ασθενών. Πέρα από τα υπερβολικά χαρακτηριστικά τσαπατσουλιάς, κοινωνικής αμεριμνησίας και άρνησης δικαιωμάτων, που σημαδεύουν το ελληνικό «πρόγραμμα», μπορεί κανείς να αναγνωρίσει στους ισχυρισμούς που το στηρίζουν, αναλογίες με εγχειρήματα που ξετυλίγονται σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες, ειδικότερα στην Γαλλία.

Η εμπειρία του κινήματος των αυτοδιαχειριζόμενων ελληνικών κοινωνικών ιατρείων και φαρμακείων καταδειχνει πως ένα άλλο είδος υποδοχής των ασθενών είναι εφικτό σε χώρους δημόσιους, ανεξάρτητους και από τις κρατικές υπηρεσίες και από την οικονομία της αγοράς. Αυτή η εμπειρία, που δθμιουργεί μια καινούργια αντίληψη για την υποδοχή, συναντά τις εναλλακτικές πρακτικές της αποϊδρυματοποίησης και της απο-αλλοτρίωσης, και τους αγώνες που έχουμε διεξάγει, εδώ και δεκαετίες για την κατάκτηση καινούργιων ανθρώπινων δικαιωμάτων, με προοπτική μια διευρυμένη χειραφέτηση.

Η σημερινή κατάσταση στην Ευρώπη, της οποίας είναι σήμερα η Ελλάδα το επίκεντρο, είναι η ευκαιρία για να συγκροτήσουμε ένα Δίκτυο αλληλεγγύης και αγώνων που θα στηριχθούν στις συγκεκριμένες χειραφετητικές ουτοπίες σαν προοπτική Αντίστασης. Ένα τέτοιο Δίκτυο θα είναι δίκτυο αμοιβαίων ανταλλαγών πρακτικών και περιεχόμενων που, ταυτόχρονα με την συγκεκριμένη στήριξη των φίλων μας Ελλήνων, θα οδηγήσουν στην επεξεργασία ενός σχεδίου για την ανάπτυξη και διάδοση δημοκρατικών και χειραφετητικών πρακτικών στην Ψυχική Υγεία, με έγνοια της ιαλεκτικής του συνέχειας.

Έχοντας αυτήν την προοπτική, καλούμε δε μια διεθνή συνάντηση στην Αθήνα την επόμενη άνοιξη.